



Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-53/23

Asociația «Forumul Judecătorilor din România»

και

Asociația «Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor»

κατά

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Procurorul General al României

(αίτηση του Curtea de Apel Pitești για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 8ης Μαΐου 2024

«Προδικαστική παραπομπή – Κράτος δικαίου – Ανεξαρτησία της δικαιοσύνης – Άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ – Μηχανισμός συνεργασίας και ελέγχου – Στόχοι αναφοράς τους οποίους πρέπει να επιτύχει η Ρουμανία – Καταπολέμηση της διαφθοράς – Διερεύνηση αδικημάτων τα οποία διαπράττονται από μέλη του δικαστικού σώματος – Προσφυγή κατά του διορισμού εισαγγελέων αρμόδιων για τη διεξαγωγή των ερευνών αυτών – Ενεργητική νομιμοποίηση των επαγγελματικών ενώσεων δικαστικών λειτουργιών»

Κράτη μέλη – Υποχρεώσεις – Πρόβλεψη των ενδίκων βοηθημάτων και μέσω των οποίων είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία – Σεβασμός της αρχής της ανεξαρτησίας των δικαστών – Διορισμός εισαγγελέων αρμόδιων για την άσκηση ποινικών διώξεων κατά δικαστικών λειτουργιών – Εθνική ρύθμιση σχετικά με τις προσφυγές ακυρώσεως κατά του διορισμού των εισαγγελέων αυτών – Επαγγελματικές ενώσεις δικαστικών λειτουργιών – Ενεργητική νομιμοποίηση – Δεν υφίσταται – Παραδεκτό

(Άρθρα 2 και 19 § 1, εδ. 2, ΣΕΕ· Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρα 12 και 47· σύμβαση του Ωρχους· οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου)

(βλ. σκέψεις 35-37, 40-44, 52, 57-64 και διατακτ.)

Σύνοψη

Επιληφθέν αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Curtea de Apel Pitești (εφετείο Pitești, Ρουμανία), το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παρέχουν στις επαγγελματικές ενώσεις δικαστικών λειτουργιών τη δυνατότητα να ασκούν προσφυγή ακυρώσεως, για την προάσπιση της αρχής της ανεξαρτησίας των δικαστών, κατά αποφάσεων οι οποίες αφορούν τον διορισμό εισαγγελέων αρμόδιων για την άσκηση ποινικών διώξεων κατά δικαστικών λειτουργιών.

Το 2022 δύο επαγγελματικές ενώσεις δικαστικών λειτουργών, η Asociația «Forumul Judecătorilor din România» και η Asociația «Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor», άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προσφυγή με αίτημα τη μερική ακύρωση διατάξεως περί διορισμού εισαγγελέων με αρμοδιότητα την άσκηση ποινικών διώξεων σε υποθέσεις διαφθοράς. Οι ενώσεις υποστήριξαν, κατ' ουσίαν, ότι η εθνική ρύθμιση στην οποία στηρίζεται η διάταξη αυτή είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης.

Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατ' εφαρμογήν των ρουμανικών δικονομικών κανόνων, θα έπρεπε να απορρίψει ως απαράδεκτη την προσφυγή ακυρώσεως. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις ενώσεις, η νομολογία του Înalta Curte de Casație și Justiție (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ρουμανία) εξαρτά το παραδεκτό της προσφυγής ακυρώσεως από την ύπαρξη άμεσου συνδέσμου μεταξύ, αφενός, της διοικητικής πράξεως η οποία υπόκειται σε έλεγχο νομιμότητας και, αφετέρου, του άμεσου σκοπού, καθώς και των στόχων της προσφεύγουσας ένωσης. Με διάφορες αποφάσεις του, το ανωτέρω δικαστήριο έκρινε ότι επαγγελματικές ενώσεις δικαστικών λειτουργών δεν είχαν έννομο συμφέρον να προσβάλουν αποφάσεις περί διορισμού δικαστικών λειτουργών.

Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης επιδιώκουν την παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας σε τομέα που διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης. Επομένως, είναι αναγκαίο να καθορισθεί αν η προκρινόμενη ερμηνεία των εθνικών δικονομικών κανόνων από το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο αντιβαίνει στο άρθρο 2 και στο άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 12 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Κατά συνέπεια, αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Κατά πρώτον, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, υπό την επιφύλαξη των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, εναπόκειται, κατ' αρχήν, στα κράτη μέλη να καθορίζουν την ενεργητική νομιμοποίηση και το έννομο συμφέρον που πρέπει να διαθέτει ο πολίτης προκειμένου να προσφύγει στη δικαιοσύνη, χωρίς ωστόσο να θίγουν το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, την τήρηση του οποίου πρέπει να διασφαλίζουν τα κράτη μέλη, κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

Βεβαίως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να επιτρέπουν σε αντιπροσωπευτικές ενώσεις να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος ή την καταπολέμηση των διακρίσεων¹. Εντούτοις, αφενός, οι διαπιστώσεις αυτές απορρέουν από δικονομικά δικαιώματα τα οποία παρέχονται ειδικώς σε αντιπροσωπευτικές ενώσεις από διεθνή σύμβαση² ή από πράξεις του παράγωγου δικαίου³. Αφετέρου, ακόμη και στους τομείς αυτούς, όταν η εν λόγω σύμβαση ή οι πράξεις αυτές δεν επιβάλλουν ειδικώς την

¹ Πρβλ. αποφάσεις της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, σκέψη 58), και της 23ης Απριλίου 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (C-507/18, EU:C:2020:289, σκέψη 60).

² Σύμβαση για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, η οποία υπεγράφη στο Ωρχους στις 25 Ιουνίου 1998 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2005/370/ΕΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ 2005, L 124, σ. 1).

³ Όπως είναι η οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

αναγνώριση ενεργητικής νομιμοποίησης σε αντιπροσωπευτικές ενώσεις, τα κράτη μέλη διατηρούν την ευχέρεια να αναγνωρίζουν ή να μην αναγνωρίζουν ενεργητική νομιμοποίηση σε τέτοιες ενώσεις.

Όσον αφορά, όμως, τις επαγγελματικές ενώσεις δικαστικών λειτουργών, ουδεμία διάταξη του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει στα κράτη μέλη να εγγυώνται σε αυτές δικονομικά δικαιώματα τα οποία να τους παρέχουν τη δυνατότητα να προσβάλλουν εθνικές διατάξεις ή εθνικά μέτρα συνδεδεμένα με το καθεστώς των δικαστών, επικαλούμενες κάθε υποτιθέμενη ασυμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης. Ως εκ τούτου, από την υποχρέωση προβλέψεως συστήματος ενδίκων βοηθημάτων και διαδικασιών το οποίο να διασφαλίζει στους πολίτες τον σεβασμό του δικαιώματός τους αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί να συναχθεί ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται, γενικώς, να εγγυώνται στις ενώσεις αυτές δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής στηριζόμενης σε τέτοια ασυμβατότητα προς το δίκαιο της Ένωσης.

Κατά δεύτερον, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλίζουν την τήρηση της απαιτήσεως περί ανεξαρτησίας των δικαστών, υποχρεούνται να προβλέπουν ορισμένα μέσα έννομης προστασίας που να καθιστούν δυνατό τον έλεγχο της νομιμότητας των εθνικών μέτρων τα οποία επηρεάζουν τη σταδιοδρομία των δικαστών ή τη σύνθεση των εθνικών δικαστηρίων. Ωστόσο, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι η δράση των εισαγγελέων που είναι αρμόδιοι για την άσκηση ποινικών διώξεων κατά των δικαστικών λειτουργών θα διέπεται από αποτελεσματικούς κανόνες πλήρως συμμορφούμενους προς την απαίτηση περί ανεξαρτησίας των δικαστών. Προσέτι, ο διορισμός εισαγγελέων, περιλαμβανομένων εκείνων που θα είναι αρμόδιοι για την άσκηση ποινικών διώξεων κατά δικαστικών λειτουργών, δεν αφορά, κατ' αρχήν, άμεσα τις επαγγελματικές ενώσεις δικαστικών λειτουργών, οι δε ενώσεις αυτές δεν πρέπει, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να έχουν, γενικώς, ειδικά δικονομικά δικαιώματα.

Κατά συνέπεια, το γεγονός και μόνον ότι εθνική ρύθμιση δεν επιτρέπει στις επαγγελματικές αυτές ενώσεις την άσκηση προσφυγή ακυρώσεως κατά του διορισμού τέτοιων εισαγγελέων δεν αρκεί για να δημιουργήσει στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία των δικαστών.

Εξάλλου, από το άρθρο 47 του Χάρτη δεν μπορεί να αντληθεί ούτε δικαίωμα των επαγγελματικών ενώσεων δικαστικών λειτουργών να παρίστανται ενώπιον δικαστηρίου κατά μέτρων όπως τα επίμαχα στην κύρια δίκη. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ένωση η οποία προβάλλει, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, την ασυμβατότητα προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ εθνικής ρυθμίσεως σχετικά με τον διορισμό δικαστικών λειτουργών δεν μπορεί να θεωρηθεί, εκ του λόγου αυτού και μόνον, ότι προβάλλει προσβολή δικαιώματος το οποίο της έχει απονεμηθεί βάσει διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη⁴.

⁴ Πρβλ. απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 43 και 44).